

What happened to...

De Matrix

15 juni 2017

MARLIES ROHMER
Architect

Architect Marlies Rohmer is met een camper het land in getrokken om te zien hoe het haar gebouwen is vergaan. Ze bekeek hoe het gebouw erbij stond en ging met de gebruikers in gesprek. In een serie essays deelt Rohmer op Architectenweb haar bevindingen. Vandaag aflevering 15: brede school De Matrix in Hardenberg.

De duurzaamste school... - het debacle van de transparantie - het flexcomplex- lange termijn perspectief

Als we aan komen lopen door de zee van zelfbouwkwavels, staat ie daar opeens, power, wit, bright & shiny als een kathedraal tussen de huisjes. Precies zoals bedoeld, beng. Dit vervult me met trots. We hebben een afspraak met een van de schooldirecteuren en een vertegenwoordiger van de gemeente. Ik waardeer het heel erg dat ze tijd nemen voor dit gesprek. Ook al heb ik te maken gehad met schooldirecteuren die geen tekening kunnen lezen, ik vind echt dat die onderwijzers bevolgen zijn. Dat maakt het werken met hen zo leuk. En ja, toegegeven, veel leuker dan met de gemiddelde ambtenaar die zich achter regelgeving verschuilt, of de gemiddelde assistent-projectontwikkelaar die visieloos is. Ze zijn in voor vernieuwende ideeën en reageren spontaan als ze je ontwerp geweldig vinden, vooral dat laatste is uniek in de bouwwereld. Je werkt als architect echt voor en met de gebruiker.

Transparantie

Hetgeen dat me het meest bij zal gaan blijven is het 'debacle van de transparantie'. In elk PvE, vooral bij scholen, komt het woord transparantie talloze keren voor. In de praktijk zie je echter dat de grote glasoppervlakken van de lokalen worden geblindeerd. Een daglichtfactor van 8 (Frisse Scholen klasse A) vereist rondom daglicht, dit staat in contrast met het gebruik van digiborden, dus overall gaan de roljaloezieën naar beneden. Kees Bakker (KB): 'Toen hingen we die beamers op en zagen dat daglicht helemaal niet gunstig was'. Ik: 'In een kantoor heb je lichtwering en dat moet je in scholen eigenlijk ook toepassen, maar dat is in deze wereld nog niet doorgedrongen. Dus hier zie je hoe paradoxaal al die eisen zijn.' Het transparante hart: de ramen van de aanpalende vergaderruimtes zijn grotendeels geblindeerd door kamerschermen. KB: 'Dat geeft wat rust in de vergaderruimtes. Als er vergaderingen zijn, zijn vaak de kleuters aan het spelen.'

De Matrix - intentie

Het idee was om een nieuw type gebouw te bedenken voor een brede school: een centraal hart met vier clusters eromheen voor de afzonderlijke participanten. Waarbij het geheel toch als een eenheid oogt. Ik wilde een 'onderwijskathedraal' zetten in die zee van eengezinshuizen. Je mocht niet hoger dan een laag of twee à drie bouwen in de meeste Vinex-locaties. Met een sportveld op het dak (lucht) kan je er dus toch bovenuit steken en heeft het gebouw meteen een imago: sport, spel, beweging. Opmerkelijk is dat Kees Bakker aangaf dat het leerlingenaantal sterk is gegroeid.

Over de verschijningsvorm van het gebouw is niet iedereen

enthousiast: KB: 'De meeste mensen - ouders - vinden het gebouw niet mooi, ze vinden het enorm groot, moet mijn vierjarig kleutertje daar naar binnen? Maar als ze dan binnen komen, vinden ze het warm en intiem.'

Sporttoren / sportdak

Het is interessant om te zien dat de ideeën uit mijn boek 'Bouwen voor de NEXT GENERATION' ook echt werken in de praktijk. KB: 'Die sportruimte op het dak werkt fantastisch. We hebben zestig procent jongens en veertig procent meisjes. Daar leren ze voetballen, vijftien tegen vijftien op een half voetbalveld. Ze moeten leren manoeuvreren op de vierkante meter en worden dus zeer balvaardig, daar vult onze prijzenkast zich mee. Als die grote lummels van tien, elf, twaalf op het schoolplein gaan voetballen, dan gaan alle ruiten aan barrels. Het is alleen jammer dat het dak 's avonds niet meer gebruikt kan worden, dat hadden we ook graag gezien. De wenteltrap is 's avonds afgesloten in verband met vandalisme.'

Zeecontainers

Buiten zien we dat de oranje zeecontainers (voor spelmateriaal) vervangen zijn door ('is dat tijdelijk?') zelf geknutselde 'verantwoorde' gebouwtjes 'in de stijl van de architectuur van het gebouw'. Ik: 'Ik zag het meteen, maar dit gebouw kan het hebben. Alhoewel het natuurlijk raar blijft, dat je je hielen nog niet gelicht hebt en ze gewoonweg zelf aan de slag zijn gegaan! Hoezo niet even de architect nog vragen om een aantal kwesties (vanvoortschrijdend-inzicht) op te lossen? Bij elk gebouw zou je een budget moeten reserveren om na het eerste jaar gebruik een aantal kinderziekten op te lossen. Maar de budgetten zijn al zo laag.'

Het binnenklimaat

Wat is er van het binnenmilieu terecht gekomen? De school heeft de Scholenbouwprijs gewonnen voor het meest duurzame schoolgebouw.

PV: 'Het treurige is natuurlijk dat tijdens de bouw op de installaties werd geknepen, want het was allemaal te duur om het individueel (per gebruiker, per lokaal, oriëntatie) regelbaar te maken. Terwijl je onmiddellijk ziet dat je dan de helft van je beheerslasten had overgehouden.'

KB: 'We hadden enorme hoge temperaturen in het begin, dat liep op tot ver boven de dertig graden. Ook tijdens de officiële opening was het zo warm. Al die bobo's van de gemeente hebben dat toen zelf kunnen ervaren. We hadden toen binnen veertien dagen zonwering.'

KB: 'De installatieadviseur zei: "Ramen openzetten? Nee, dat moet u niet doen. De installatie is zodanig afgeregeld, dat moet u niet doen." Nou, zonder ramen open was het echt niet om uit te houden. Er kunnen maar heel weinig ramen open, hoor. In de middenlokalen is er maar één raam dat open kan van nog geen

twee vierkante meter. In een aantal ruimtes kan een raam maar een beperkt stukje open, omdat het tegen een kolom aan klapt.'

Ik: 'Het is niet te geloven.' Ik: 'Je ziet vaak dat bij scholen verwarmen een thema is, maar je wilt bij scholen alleen maar koelen en dat kost het meeste energie. Ik heb indertijd als Brugman gepleit voor een individueel regelbare installatie, maar daar waren de budgetten gewoonweg te laag voor.'

De gevel

Grote witte vezelversterkte polyester cassettes in reliëf. Ondanks het robuuste uiterlijk zijn de gevelelementen licht, tachtig kilo per stuk.

MB: 'Gedurfd voor Hardenberg. Vooral de gevel, de uitstraling van het gebouw.'

HR: 'Onderhoudskosten zijn op bepaalde gebieden gewoon hoog. De buitenkant, de gevelelementen, maken we jaarlijks schoon (met een hogedruksput). We willen het liefst naar een keer per twee jaar, met behulp van een speciaal reinigingsmiddel. Je krijgt gewoon niet alles meer schoon. Als ik hier een onderhoudsbeurt doe voor het schoonmaken, dan ben je toch 10.000 euro verder. Drie dagen bezig. Dat is veel geld.'

MB: 'Met name de niet-zonkant wordt snel vuil.'

HR: 'Maar daar is wel de keuze voor het materiaal, heel erg van invloed op. Dit is gemaakt van vrij ruw materiaal. Als dat gladder is, spoelt het makkelijker weg.'

Ik: 'Vuurdovend en brandklasse 2. En daarom zijn ze dus ook ruw en niet glad.'

KB: 'Er is zelfs al een berging afgebrand. Die stond vlak bij het gebouw, bijna tegen de gevel. Had weinig gescheeld of het gebouw was in vlammen opgegaan. Toen bleken die gevelelementen inderdaad niet zo brandgevoelig als dat wij vreesden, want je ziet er niks meer van.'

Ik: 'Hadden jullie achteraf liever een bakstenen gebouw gehad?'

MB: 'Ik persoonlijk wel, maar dat is heel persoonlijk.'

KB: 'Dan was het niet vergelijkbaar met wat het nu is.'

MB: 'De gemeenteraad was destijds dolenthousiast, gedurfd voor Hardenberg. Dat vonden ze belangrijk.'

Als we dit gebouw in vijftig jaar hadden afgeschreven in plaats van 30 jaar, dan hadden we meer investeringsruimte gehad om een robuust duurzaam casco te maken met een goed binnenklimaat.

